

Az MKBT Történeti és Régészeti Szakosztályának terepbejárási munkája a Baradla-barlang Róka-ágában 2018-ban

Egyesületünk 2018. március 15-18 között a tavaszi Baradla-kutatótábor keretein belül szisztematikus bejárásba kezdett a barlang Róka ágában. A munkában négy régész és régészhallgató, egy geológus, egy kultúrantropológus és négy barlangász vett részt.

A projekt célja egy, az egész barlangra kiterjedő, szisztematikus terepbejárás, melynek során régészeti szempontból járjuk végig a barlangot és dokumentáljuk az ott található, történeti vagy régészeti korú jelenségeket, leleteket. Célunk nem a leletek összeszedése, csak helyük és helyzetük, összefüggéseik leírása. Ehhez fényképezőgépet és a Szúnyogh-féle térképet használjuk, valamint minden jelenségről adatlapot veszünk fel.

Munkánkat a Róka-ágban kezdtük meg, ugyanis ez egy jól lehatárolható terület, ahol a szisztémát begyakorolhatjuk és a csapat tagjait betaníthatjuk. Nem utolsó sorban pedig ezt a helyszínt kevesen látogatják, még a barlangászok közül is. Így nyugodtan végezhetünk munkákat, s nem zavartuk a kutató tábor tagjait sem.

A bejárást az ág Nagy –termében kezdtük meg. A csapat tagjai egymástól 2 méterre álltak fel a terem DK-i felében, a régen kiszáradt tó partján, arccal a terem bejárata felé. Innentől kezdve mindenki a neki megadott négy méter széles sávot kutatta át, s ha talált valamit, oda hívta Nyíró Artúrt, aki a leírást készítette. A jelenségek „R” (Mint Róka-ág) + arab szám-ot kaptak (R1, R2 stb) megtalálásuk sorrendje alapján. Leírásuk mellett fotó és, amennyiben az indokolt volt, 1:20 méretarányú rajz is készült róluk miliméter papírra.

A négy nap alatt a következő jelenségeket figyeltük meg:

R1 - A Róka-ág Nagy-termének a „tóhoz” közelebbi omladék zónájában, az ÉK-i (? É-i) fala mentén lévő kis fülkében ferde cseppkő lefolyáson becseppkövesedett, nagyméretű állatcsontok. A lefolyáson jelentős mennyiségű törmelék (agyag, kő) feküdt. Kérdés van-e egyéb csont vagy datáló értékű lelet a törmelék alatt? E célból a felületjelentős részét megtisztítottuk, előtte-utána fotóztuk és 1:20-ban lerajzoltuk Térképre jelölve. A csövek régen aktív mésztufa gátakon feküdtek. Köztük némi becseppkövesedett, apró faszén darab és egy 2x2 cm-es Bükki kultúrába tartozó kerámia töredék is volt. Valószínűleg e két utóbbi jelenség független az állatcsontoktól. A törmelék egy része a cseppkő lefolyáshoz hozzá cementálódva (kő és cseppkő). Alatta további állatcsontok becseppkövesedve. A terem bejáratához közeli 1/3-át még törmeléke fedi, ami alatt még lehetnek leletek. Fura akusztikája van a teremnek. Terem méretei: hossz: 8,7 m / szélesség: 3,7 m (lejárati rész) és 4 m (belső rész) / magassága: 6 m (lejárati rész) és 2,4 m (belső rész).

A terem bejárati részénél az oldalfalakon és a cseppköveken sznlők (feketés) nyoma. 2,7 m magasban a legfelső színlő vonal.

R2 – A terem nagy omladéka és a tó találkozásánál a D-DK-i fal mentén az omladék kövek között 1-1,5 méter mély lemélyülés („gödör”), enyhén a fal felé lejt. Átmérője kb. 1,9 x 3 ,5 méter. Köves, cseppköves, agyagos kitöltés és benne, picit a felszínén szürke kerámia töredékek (in situ?). A „gödör” Ny-i részén azon kívül, az omladék kövön látszik, hogy a rajta lévő agyagos, guanós „réteg” lecsúszott a „gödörbe”. – elképzelhető hogy a kerámia töredékek is innen csúsztak le. Ennek a kérdésnek a töredékek feltárása adhat választ. Ez a kerámia a teremben beljebb helyezkedik el annál, amit a 2000-es évek elején találtak Holl Balázs és Rezik Kató Gábor. Térképre jelölve. Fotó készült róla.

R3 – A terem K-DK-i fala mentén omladék kövek között (a becseppkövesedett edénytől (R4) D-re). Medve baloldali alsó állkapocs és jobb oldali alsó szemfoga és egyéb csontok még a kövek közötti laza felszínű köves agyagban. A fogakon (rágó és szem) jelentős kopás nincs, fiatal egyed lehetett. Mérete alapján: nagy barnamedve vagy egy kisebb barlangi medve. (nyújtott az állkapocs hossza). Regős Jocó szerint inkább barlangi medve. A külön szemfog szerinte barlangi medvéé és egy másik egyedé – nagyobb a mérete (?). Térképre jelölve. Fotó készült róla.

R4 – Becseppkövesedett csontok. A terem DNY-i részén, kettő nagy omladék tömb közötti hasadékban, beékelődött és becseppkövesedett kisebb (1-2 méteres) kőtömbök alkotta párkány oldalsó részében. Körülbelül 2 méter hosszán elszórva beékelődött és becseppkövesedett csontok. Pl: borda, hosszúcsontok erősen becseppkövesedve, helyenként néhány kisebb (30-40 centiméteres) kővel fedett. – Kérdés hogy a csontok emberi vagy állati eredetűek? Az biztos, hogy van közte ami állati, de ez nem zárja ki hogy a hogy a kupac egy része emberi. Erről megoszlottak a véleményeink, méretei alapján elképzelhető hogy emberi, de az a biztos, hogy ha antropológus is megnézi. Térképre jelölve. Fotó készült róla, rajza csak részben van meg.

R5 – Becseppkövesedett teljes Bükki-edény. Egy nagyobb álló cseppkő tömb (jelenleg nem fejlődő) mellett egy 1 méter x 0,5 méteres kőtömb (cseppköves). Az álló cseppkő tömb és a kő között 10-30 cm-es hézag, a hézagban kisebb (10-30 cm-es) kövek beékelődve és becseppkövesedve. Az edény egy ilyen kisebb kő alatt van. Látszólag a fölötte lévő kisebb kőről csöpögő vagy enyhén csordogáló vizet felfogta az edény. Kérdés, hogy a csepegés és a becseppkövesedés egy idős-e az edény elhelyezésével. Vajon a csepegő víz alá rakták, vagy akkor még nem volt ott csepegés?

A cseppkő tömb méretei: Hossza (alul): 2,7 m / Magasság: 2,4 m / Szélessége (alul): 2,5 m

Az üreg méretei ahol van az edény: nyílás: 15x10 cm (vízszint X vertikál) / mélység: 26 cm / belül a szélessége: 20 cm és annál nagyobb.

Az edény száj átmérője: 15 cm / magassága: 10 cm.

A cseppkő tömb jobb oldalán (edény felől nézve), a felső harmadában 114 cm-re a talajtól, cseppkő letört nyúlványa, amelyen „kormos” rétegek (2db). Vizsgálatra alkalmas lehet, felette olvashatatlan karcolat, szignó.

R6 - becseppkövesedett neolit kerámia töredék. Térképen jelölve, de rajz, fotó nem készült.

R7 - Nagy kőtömbök között becseppkövesedett állati csontok. Némi törmelék fedí a cseppköves felület egy részét. Térképen jelölve, de rajz, fotó nem készült.

R8 - Nagy kőtömbök közötti hasadékba lemászva (nagyon csúnya omladék) – becseppkövesedett csontok (állati? emberi?). Térképen jelölve, de rajz, fotó nem készült.

R9 - A terem bejáratához közel, ahol a nagy kőtömbökön (1700-as évek beli) épített lépcső és útvonal halad. Ezen a részen egy nagy gödör mellett megy el az épített „járda”. Velünk egy magasában az egyik kőtömb felszínén agyagos lerakódás – rajta két ferde (a gödör irányába) íves karmolás nyom (medve?). Térképen jelölve, de rajz, fotó nem készült.

A régészek munkája során Virág Magda geológus geológiai szempontból próbálta megfejteni a Róka-ág történetét- Számunkra a legfontosabb kérdés, hogy lehetett-e más útvonalon is bejutni oda az utóbbi 10 000 évben, lehetett-e egy ma már nem használt, ember

számára is járható méretű bejárata? Magdi véleménye szerint nem lehetetlen, de biztos jelét nem találta a dolognak.

A teremben nagy mennyiségű karcolatot, tintaceruzás feliratot találtunk, mely az újkori túráztatás következménye. Ezeket egyelőre nagy mennyiségük miatt nem dokumentáltuk, s fotó sem készült róluk. Szinte mindegyik egy nevet és egy évszámot tartalmaz. Valószínűleg szelektálni fogunk belőlük, s csak a legidősebbeket, ismert személyek neveit tartalmazókat fogjuk leírni.

A több száz éves, rakott kő lépcsőt a mai napig használjuk. A fáklya nyomok is gyakoriak, bár ezek korát nehezebb behatározni.

Munkánk végére a termet átfésültük, de több, fentebb leírt jelenség nem lett lefotózva vagy lerajzolva. Ugyanez a helyzet a Róka-ág további, a Fő-ág felé vezető szakaszaival is.